Alands landskapsnämnds fram-

N:o 16/1947. ställning till Alands landsting med förslag till landskapslag angående landskapet Alands yrkesskola.

Vid plenum den 28 februari 1946 beslöt Landstinget i princip, att en yrkesskola skall inrättas i landskapet Åland med beaktande av i landstingsmannen Viktor Arvidssons till Landstinget ingivna petition berörda synpunkter. Samtidigt beslöt Landstinget uppmana landskapsnämnden att anmoda den av nämnden tillsatta yrkesskolkommittén att i brådskande ordning insända sitt förslag i ämnet till landskapsnämnden. Förenämnda kommitté, som av landskapsnämnden tillsattes den 29 mars 1939 ingav sitt betänkande den 4 maj 1946. Betänkandet bifogas i avskrift denna framställning, varför en närmare redogörelse av innehållet här icke är av nöden. Enligt kommitténs åsikt skulle landskapets yrkesskola, benämnd "Alands yrkesskola", inrättas. Skolan skulle omfatta tre årligen återkommande fasta kurser, nämligen en kurs för metallarbetare, en kurs i huslig ekonomi och en kurs för affärsbiträden. Så fort förhållandena det skulle medgiva borde en fjärde fast kurs inrättas för träarbetare. Skolans fast anställda lärarkrafter skulle, så länge kursen för träarbetare ännu icke kommit till, omfatta en föreståndare med förmåga att undervisa i de allmänna ämne-

na, en lärare med teknisk utbildning, en lärarinna med merkantil utbildning och en i huslig ekonomi utbildad lärarinna. Vid sidan av dessa fasta kurser skulle årligen en eller två intermittenta kurser givas för ungdom, som ämnar söka sin utkomst såsom hantverkare eller arbetare inom småindustrin eller fisket. Kurserna skulle återkomma vid behov t.ex. efter 3, 5 eller 10 år, och i den mån lärare i det praktiska arbetet kunna anskaffas. Sådana specialkurser kunde anordnas för chaufförer, båtbyggare, bagare, stenhuggare, plåtslagare, elektromekaniker, guldsmeder, urmakare, målare, murare, skomakare, skräddare, sågare, slaktare, snickare, tapetserare, timmermän, sömmerskor, storköks köksor, rörläggare, typografer, motorskötare och fiskare. Kommittén har tänkt sig, att den åländska yrkesskolan skulle med hänsyn till de lokala förhållandena arbeta 45 veckor med 42-46 veckotimmar. Kurserna skulle således bliva ettåriga. De fasta kurserna i huslig ekonomi, metallarbetaryrket och affärsbiträdesyrket skulle arbeta såsom centraliserade skolor, d.v.s. för dem måste ett skolkök och verkstäder inrättas inom skolan. Alla övriga kurser skulle arbeta decentraliserade, så att det praktiska arbetet komme att utföras under ledning av mästare på arbetsplatser ute i staden. Måhända kunde skolan framdeles även utvidgas med fasta centraliserade kurser

även för sömmerskor.

Skolans typ och karaktär borde enligt kommitténs åsikt möjliggöra för eleverna att efter slutad kurs fortsätta sin utbildning, t.ex. vid Ålands sjöfartsläroverks maskintekniska avdelning eller annan högre yrkesskola, eller ägna sig åt praktiskt förvärvsarbete. I vissa fall kunde de permanenta kurserna ligga till grund för specialkurser av högre ordning, sålunda att en metallarbetarkurs skulle påbyggas med en elektromekanikerkurs, en motorskötarkurs (maskinskötarbrev för segelfartyg med hjälpmotor upp till 150 hkr.) eller chaufförskurs, och en kurs i huslig ekonomi fortsättas med en kurs för storköksor o.s.v.

I samband med skolköket skulle skolan hålla kosthåll för eleverna. En internatskola vore naturligtvis att föredraga, men kommittén har med hänsyn till kostnaderna för husbygge icke ansett sig kunna göra något förslag i denna riktning.

Kommittén anser, att sådana elever, vilka etablera sig såsom självständiga företagare, hantverkare eller köpmän och som fylla vissa fordringar, skulle berättigas för sin affärsreklam begagna ett särskilt yrkesmärke, vilket skulle utdelas av landskapsnämnden på förslag av skolans direktion. Elev åter, som erhållit dimissionsbetyg från skolan, skulle beredas tillfälle att i skolan utföra yrkesprov.

För åstadkommande av att skolans utgifter skola kunna av riket kompenseras anvisar kommittén åvägabringande av en överenskommelseförordning och har även utarbetat ett förslag till sådan.

Efterkommande Landstingets uppdrag har landskapsnämnden uppgjort förslag till landskapslag för en yrkesskola med fasta och intermittentkurser på basen av kommittébetänkandet. De fasta kurserna böra dock vara tvåårigа - icke ettåriga såsom kommittén föreslagit. Intermittentkurserna äro ettåriga. De fasta kurserna äro nämligen i rikets centralyrkesskolor tre- till fyraåriga, och en ettårig fast kurs måste anses för kort med hänsyn till, att såväl teoretisk som praktisk undervisning skall givas. Kommitténs förslag om åvägabringande av en överenskommelseförordning med riket kan icke av landskapsnämnden omfattas, då ju riket inrättat centralyrkesskolor, vilka helt bekostas med statsmedel. Under sådant förhållande måste utgifterna för landskapets yrkesskola såsom utgifter för landskapets legitima ordinarie behov enligt 26 § i självstyrelselagen kompenseras. För möjliggörandet av tillkomsten av en landskapets yrkesskola har landskapsnämnden utarbetat förslag till landskapslag i ämnet. Förslaget grundar sig i tillämpliga delar på rikets förordning av den 20 september 1946 om statens centralyrkesskolor samt förordningen den 22 februari

1942 om kommunala och privata yrkesundervisningsanstalter. Enligt förslaget skulle landskapslagen omfatta fem kapitel. Det första skulle innehålla bestämmelser om skolans syftemål och organisation, det andra om skolans förvaltning, det tredje om lärare och övriga innehavare av tjänst eller befattning, det fjärde om eleverna och det femte innehålla särskilda stadganden. Skolan, som upprätthålles av landskapet Åland, och vars undervisningsspråk är svenska, har till ändamål att meddela dem, som ärna ägna sig åt praktiskt arbete samt unga personer, som önska erhålla yrkesutbildning på olika yrkesområden, teoretisk och praktisk undervisning i sådan utsträckning, att på grund av densamma skall kunna avläggas praktiskt yrkesprov, som fordras av fackman. Skolan skall, såsom kommittén tänkt sig, arbeta med tre fasta avdelningar samt intermittentavdelningar. Läsåret sträcker sig från den 1 augusti till den 31 juli. Detsamma är indelat i en höst- och en vårtermin. Undervisning skall meddelas i sammanlagt 42 veckor i året, vilka var och en skall omfatta 42 undervisnings- och arbetstimmar. Undervisnings- och arbetsprogrammet samt läroböckerna fastställas av landskapsnämnden. För den närmaste tillsynen av skolans verksamhet samt för ledningen av dess angelägenheter utses av landskapsnämnden en direktion, bestående av minst fyra och högst sex medlemmar.

Skolans rektor är självskriven medlem och sekreterare i direktionen. Föreskrifter om kvalifikationerna för direktionens medlemmar samt direktionens åligganden ingå i förslaget. Skolans rektor utses av landskapsnämnden bland skolans ordinarie lärare. Skolans samtliga ordinarie lärare bilda dess lärarkollegium, vars närmare uppgifter framgå av förslaget. Rektor är närmast ansvarig för skolans verksamhet och förvaltningen av dess penningmedel, och hans närmare åligganden äro i förslaget preciserade. De ordinarie lärarna äro lärare i fackämnen eller allmänna ämnen samt yrkeslärarna. Inom gränserna för beviljade anslag kunna extra lärare, timlärare, tillfälliga föreläsare och nödig hjälppersonal anställas. Lärarnas kompetensfordringar äro i huvudsak desamma, som finnes upptagna i förordningen om kommunala och privata yrkesundervisningsanstalter. Dessa kompetensfordringar äro i viss mån lindrigare än fordringarna för lärarna i rikets centralyrkesskolor. Såsom yrkesskolkommittén i sitt betänkande framhåller, skulle den åländska yrkesskolan närmast hänföra sig till typen förberedande yrkesskola. Skulle kompetenskraven för lärarna fastställas lika högt som för lärarna i rikets centralskolor, skulle detta säkerligen vålla svårigheter vid anställandet av lärare. Det har därför synts landskapsnämnden lämpligt, att, med hänsyn taget till skoltypen samt landskapets geografiska läge, stamma för kompetenskraven för lärare vid kommunala och privata yrkesskolor i riket. Lediga lärartjänster besättas av landskapsnämnden efter inhämtat utlåtande av direktion och lärarkår. Arbetslärare och timlärare antagas av direktionen efter lärarkårens hörande. Tillfälliga föreläsare och hjälppersonal anställas av rektor. Lärarnas undervisningsskyldighet varierar mellan tjugosex och trettiotvå veckotimmar med skyldighet att, där undervisningen eller skolans övriga verksamhet det påkallar, meddela undervisning i ytterligare undervisningsskyldigheten överskjutande 13-17 timmar emot fastställt veckotimarvode. Erhåller ej lärare fullt antal veckotimmar inom sitt undervisningsområde, bör han undervisa det antal timmar, som fattas, i andra för honom lämpliga ämnen eller under motsvarande timmar utföra arbetsledningsförvaknings- eller andra uppgifter. Rektors undervisningsskyldighet kan av landskapsnämnden inskränkas, för att han skall kunna bestrida de honom ålagda göromålen samt åhöra undervisningen. Lärarna och befattningshavarna äro i löne- och pensionshänseende tillförsäkrade den rätt, som, enligt vad därom i landskapslag är stadgat, tillförsäkrats landskapets tjänstemän och befattningshavare.

Till elever vid skolan antagas huvudsakligen personer från kommuner-

na i landskapet. Undervisningen skall vara avgiftsfri, och skolan skall bekosta jämväl elevernas läroböcker och arbetsredskap. För elever från annan ort än Mariehamn kan inrättas elevhem.

Vid läsårets slut skola eleverna erhålla dimissions- eller årsbetyg. Formulären för dimissionsbetygen fastställas av landskapsnämnden, och betygen undertecknas av rektor och en av lärarkollegiet därtill utsedd lärare. Elev, som erhållit dimissionsbetyg, skall beredas tillfälle att i skolan utföra yrkesprov. Skolans elever kunna för främjande av verksamheten inom kamratkretsen eller för andra lovliga ändamål grunda en förening, vars stadgar fastställas av rektor. I förslaget ingå även bestämmelser om elevernas uppförande i och utom skolan samt om bestraffning för begångna förseelser.

Hänvisande till förestående och yrkesskolkommitténs betänkande får landskapsnämnden vördsammast förelägga Landstinget till antagande nedanstående

L a n d s k a p s l a g

angående landskapet Alands yrkesskola.

På framställning av Alands landskapsnämnd har Ålands landsting antagit nedanstående

L a n d s k a p s l a g

angående landskapet Alands yrkesskola.

1 kap.

Yrkesskolans syftemål och undervisningens organisation.

1 §.

Alands yrkesskola har till ändamål att meddela dem, som ärna ägna sig åt praktiskt arbete samt unga personer, som önska erhålla yrkesutbildning på olika yrkesområden, teoretisk och praktisk undervisning i sådan utsträckning, att på grund av densamma skall kunna avläggas yrkesprov, som fordras av fackman.

Skolan upprätthålles av landskapet Aland och densamma är förlagd till Mariehamns stad. Undervisningsspråket är svenska.

2 §.

Skolan arbetar med tre, två-åriga fasta avdelningar, nämligen en för metallarbetaryrket, en för affärsbiträdesyrket och en för huslig ekonomi.

Inom ramen för beviljade anslag kunna de fasta avdelningarnas antal ökas med en eller flera.

Intermittenta avdelningar, minst en och högst två, anordnas årligen för särskilda yrken ävensom tillfälliga kurser i den mån medel härför anvisats och kompetenta lärarkrafter finnas att tillgå.

3 §.

Läsåret begynner den 1 augusti och är uppdelat på två terminer. Höstterminen omfattar tiden från och med den 1 augusti till och med den 31 december och vårterminen tiden från och med den 1 januari till och med den 31 juli. Undervisning meddelas från och med den 15 augusti till och med den 22 december samt från och med den 2 januari till och med den 30 juni i sammanlagt 42 veckor. Undervisnings- och arbetsveckans längd är 42 timmar, om tiden för tillfälliga kurser bestämmes särskilt.

4 §.

Ålands landskapsnämnd fastställer undervisnings- och arbetsprogram för yrkesskolan och godkänner läroböcker för undervisningen.

2 kap.

Förvaltningen.

5 §.

Den närmaste tillsynen över skolans verksamhet ledes och dess angelägenheter handhaves av en direktion, som består av minst fyra och högst sex av landskapsnämnden för tre år utsedda medlemmar, av dem en ordförande och en viceordförande. Utöver dessa är skolans rektor självskriven medlem och sekreterare i direktionen. Ordföranden bör

vara inkommen i yrkesverksamhet och ådagalägga intresse för yrkesutbildningen, ledamöterna kännare av de yrken, i vilka skolan meddelar undervisning och hava intresse för skolans utveckling. En av medlemmarna bör vara förtrogen med pedagogisk verksamhet.

At direktionens ordförande och ledamöter utbetalas av för ändamålet i skolans utgiftsstat upptaget anslag mötesarvode, resekostnader och dagtraktamente till belopp, som bestämmes av landskapsnämnden.

6 §.

Direktionen handlägger frågor rörande förvaltningen av skolans egendom och ekonomi samt om undervisningens och produktionsverksamhetens praktiska organisation samt gör nödigbefunna framställningar rörande dem och avgiver utlåtanden i ärenden angående skolans verksamhet och undervisning. I detta syfte åligger direktionen:

1) att efter lärarkollegiets hörande årligen utarbeta inkomst- och utgiftsstat för skolan och före den 1 oktober insända dem till landskapsnämnden;

2) att ansvara för dispositionen av medel, anslagna till verkstads- och andra nödiga lokaliteter, undervisningsmateriel och bibliotek samt draga försorg om de inköp, som skola bekostas med dessa medel, säframt icke nämnda inköp av direktionen ombetrotts rektor;

3) att tid efter annan verkställa inspektion av undervisningen samt verkstadsarbetet och därvid konstatera, huruvida undervisningsmaterial och arbetsredskap skötas med omsorg och användas ändamålsenligt;

4) att med beaktande av vad i 3 § är stadgat bestämma terminens begynnelse- och avslutningsdagar samt lovtiderna;

5) att fastställa ordningsstadgar för skolan;

6) att fastställa ordningsstadgar för skolans elevhem, om sådant inrättas, samt utse en eller flera av skolans lärare till övervakare av elevhemmet ävensom i övrigt övervaka verksamheten och ordningen i elevhemmet;

7) att avgiva till landskapets myndigheter infordrade uppgifter och utlåtanden;

8) att årligen före juli månads utgång till landskapsnämnden överlämna berättelse över skolans verksamhet;

9) att granska och fastställa av lärarkollegiet gjorda förslag till fördelning av stipendier, premier och understöd; samt

10) att handlägga övriga ärenden, som enligt denna landskapslag och med stöd av densamma utfärdade bestämmelser ankommer på direktionen.

7 §.

Direktionen sammanträder under terminerna minst en gång varannan månad och vid behov även oftare på kallelse av ordföranden eller då skolans rektor eller minst tre av direktionens övriga medlemmar hos ordföranden därom anhålla.

Direktionen är beslutför, då tre av dess medlemmar äro tillstädes, därav ordföranden eller viceordföranden.

Beslut fattas med enkel röstmajoritet. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst, vid val dock lottning.

Ärendena föredragas av sekreteraren, som även avfattar protokollet.

8 §.

Bland skolans ordinarie lärare utser landskapsnämnden rektor för högst tre år i sänder, helst läraren i de allmänna läroämnena, om han befinnes lämplig. Vid behov kan, likaledes för tre år i sänder, utses en prorektor, som vid förfall eller jäv för rektorn bestrider dennes åligganden.

9 §.

Till skolans lärarkollegium höra samtliga ordinarie lärare samt under lärares tjänstledighet hans vikarie eller den, som under tjänstledigheten huvudsakligen bestrider hans åligganden. Annan lärare del-

tager i lärarkollegiets sammanträden och de beslut, som därvid fattas, allenast vid behandling av frågor, hörande till hans undervisningsområde eller rörande disciplinär bestraffning för förseelse, som begåtts av hans tillsyn underställd elev. Lärarkollegiet sammankallas, och ordet föres vid sammanträdet av rektor, vilken ock vid behov äger rätt att kalla någon av lärarkollegiets medlemmar att föra protokoll vid sammanträdet.

Ej må medlem av lärarkollegium eller till sammanträde kallad annan lärare utan läga förfall från sammanträdet utebliva. Yppas bland medlemmarna meningsskiljaktighet i ärende, skall vid fastställande av omröstningens resultat iakttagas, vad i 7 § 3 mom. är bestämt.

10 §.

Lararkollegium åligger:

1) att pröva och bedöma elevernas uppförande, flit och uppmärksamhet samt yrkesskicklighet;

2) att avgiva utlåtanden angående användningen av skolan tilldelade anslag för verkstads- och andra lokaliteter, undervisningsmateriel och bibliotek;

3) att besluta om fördelningen av i utgiftsstaten anvisat anslag till understöd åt medellösa elever, så ock om användningen av de me-

del, som genom donation eller testamentariskt förfogande ställts under skolans förvaltning, samt om granskningen av räkenskaperna beträffande dem, såvida ej därom annorlunda bestämts;

4) att besluta i allvarsammare disciplinära frågor och göra framställningar om relegation av elev för viss tid eller för alltid;

5) att uppgöra förslag till läsordning för skolan samt till tim- och arbetsfördelning mellan lärarna;

6) att till landskapsnämnden, skolans direktion eller rektor avgiva äskade utlåtanden och ingå med de framställningar lärarkollegiet finner påkallade till fromma för undervisningen och annan skolans verksamhet; samt

7) att handlägga de ärenden, som enligt denna landskapslag eller på grund därav meddelade föreskrifter ankomma på lärarkollegiet.

11 §.

Rektor är närmast ansvarig för skolans verksamhet och förvaltningen av till dess förfogande ställda penningmedel, och honom åligger:

1) att leda och övervaka skolans uppfostrings-, undervisnings- och produktionsverksamhet samt att draga försorg om den allmänna ordningen och disciplinen inom skolan;

2) att genom att åhöra undervisningen och följa med det praktiska

arbetet vaka över att lärarna behörigen uppfylla sin undervisningsskyldighet och fullgöra sina övriga åligganden;

3) att uppgöra läsordning samt tim- och arbetsfördelningen för skolan;

4) att sköta skolans inkomster och utgifter och redovisa desamma med iakttagande av, vad därom är särskilt stadgat, samt att draga försorg om förvaltningen av skolans fasta och lösa egendom;

5) att förvalta skolan genom donation eller testamentariskt förfogande tillfallna medel samt att föra räkenskap över desamma;

6) att befordra till verkställighet direktionens och lärarkollegiets beslut, föra förteckning över skolans elever och stadgad matrikel över innehavarna av tjänst eller befattning vid skolan, så ock att uppsätta och tillställa vederbörande nödiga skrivelser, statistiska och andra uppgifter beträffande skolan ävensom årsberättelsen;

7) att bestämma kansli- och hjälppersonalens åligganden; samt

8) att fullgöra de övriga åligganden, som enligt denna landskapslag eller på grund därav meddelade föreskrifter ankomma å rektor.

3 kap.

Lärare och övriga innehavare av tjänst eller befattning.

12 §.

Ordinarie lärare vid skolan äro lärarna i fackämnen eller allmänna ämnen samt lärarna i yrkesarbete.

I mån av behov antagas till skolan inom gränserna för landskapets inkomst- och utgiftsstat extraordinarie lärare, timlärare, tillfälliga föreläsare samt nödig hjälppersonal.

13 §.

Kompetensvillkoren äro:

1) för lärartjänst i teoretiska fackämnen.

a) vid teknisk avdelning huvudsakligen för manliga elever, att sökanden vid teknisk högskola eller tekniskt institut genomgått kurs vid den studieavdelning, till vars område läroämnena i befattningen höra, samt därefter arbetat, diplomingeniör minst två och ingeniör minst tre år inom motsvarande praktiska område;

b) vid avdelning för huslig ekonomi och handarbetsavdelning huvudsakligen för kvinnliga elever, att sökanden vid två-årigt institut för utbildning av lärarinnor i huslig ekonomi och handarbets- och hushållslärarinnor genomgått lärokurs vid den studieavdelning, till vars område läroämnena i befattningen höra, eller att hon innehar minst motsvarande kunskaper;

c) vid övriga avdelningar av landskapsnämnden godkänd teoretisk utbildning för lärarverksamhet och minst tre års praktik på området;

2) för lärartjänst i allmänna ämnen, att sökanden genomgått lärokurs vid tekniskt institut, folkskolseminarium eller handelsinstitut, eller att han besitter motsvarande kunskaper;

3) för tjänst som lärare i praktiskt arbete och därtill anslutet fackämne

a) vid teknisk avdelning huvudsakligen för manliga elever, att sökanden innehar av direktionen godkända teoretiska insikter och minst sex års praktik inom det yrke, som är i fråga. Kompetensfordran beträffande praktiken minskas för person, som genomgått kurs vid teknisk skola eller specialyrkesskola i branschen, till tre år;

b) vid avdelning för huslig ekonomi och handarbetsavdelning huvudsakligen för kvinnliga elever, att sökanden innehar av direktionen godkända teoretiska insikter och minst sex års praktik, eller om sökanden genomgått lärokurs vid minst två-årig läroanstalt för lärarinnor i huslig ekonomi och handarbets- och hushållslärarinnor eller genomgått sommerskeinstitut vid anstalt för yrkes-

nas främjande, minst tre års praktik på området;

c) vid övriga avdelningar av direktionen godkänd teoretisk utbildning för lärarverksamhet och minst tre års praktik på området.

I fråga om den praktik, som fordras i punkterna 1 och 3, tillgodoräknas sökande även verksamhet som lärare i tekniska ämnen vid teknisk läroanstalt eller fackämnen eller praktiskt arbete vid yrkesläroanstalt, dock ej mera än ett år av den föreskrivna praktiktiden.

Extraordinarie lärare och timlärare böra, såvitt möjligt i motsvarande mån äga samma kompetens, som för innehavare av ordinarie tjänst eller befattning är stadgat.

14 §.

Ledig lärartjänst i fackämnen eller allmänna ämnen anslås av landskapsnämnden ledig att ansökas inom trettio dagar.

Lärare i fackämnen och allmänna ämnen utnämnas av landskapsnämnden, sedan skolans direktion och lärarkollegium utlåtit sig om sökandens kompetens och lämplighet för tjänsten och efter det att den till tjänsten valda under en provtid av ett år på ett tillfredsställande sätt handhaft läraruppgifterna.

Extraordinarie lärare i fackämnen och allmänna ämnen antagas av landskapsnämnden efter inhämtande av direktionens och lärarkårens ut-

låtanden i saken.

Yrkesarbetslärare och timlärare antagas och entledigas av direktionen, sedan denna inhämtat lärarkårens utlåtande.

Tillfälliga föreläsare samt hjälppersonal antagas och entledigas av rektor.

15 §.

Lärares i fackämnen och allmänna ämnen undervisningsskyldighet omfattar minst tjugusex veckotimmar samt lärares i yrkesarbete undervisningsskyldighet, om han är tekniker, minst tjugoåtta eller, om han är annan fackman, minst trettiotvå veckotimmar.

Där undervisningen eller skolans övriga verksamhet det påkallar, bör lärare utöver sin undervisningsskyldighet meddela undervisning i för honom lämpliga läroämnen eller utföra arbetsledningsoch, övervaknings- och andra för honom lämpliga uppgifter under nödigbefunnet antal timmar, lärarna i fackämnen och allmänna ämnen likväl högst fjorton, tekniker högst sjutton och annan fackman högst tretton veckotimmar, varvid för undervisningsskyldigheten överskjutande timmar erläggas fastställda veckotimarvoden.

Erhåller ej ordinarie eller extraordinarie lärare fullt antal veckotimmar inom det till hans tjänst hörande undervisningsområdet,

skall han undervisa det antal timmar, som fattas, i andra för honom lämpliga ämnen enligt vad skolans rektor bestämmer eller i motsvarande antal timmar utföra arbetsledningsoch, övervaknings- och andra uppgifter.

16 §.

För bestridandet av de rektor ålagda göromålen och undervisningens åhörande minskas den på honom såsom lärare ankommande undervisningsskyldigheten med så många veckotimmar, som landskapsnämnden bestämmer.

17 §.

Beträffande skolans lärares samt övriga tjänste- och befattningshavares löneförmåner och deras rätt till pension är gällande, vad beträffande landskapets tjänstemän och befattningshavare därom är stadgat.

4 kap.

Eleverna.

18 §.

Till elever vid skolan antagas huvudsakligen personer från kommunerna inom landskapet Åland.

För inträde i skolan fordras intyg över god frejd och genomgången

folkskola eller motsvarande kunskaper samt godkänd inträdesexamen, vilken föranstaltas enligt landskapsnämndens anvisningar. Vid behov kan landskapsnämnden som förutsättning för inträde vid viss avdelning i skolan jämväl fastställa viss ålder.

19 §.

Undervisningen i skolan är avgiftsfri. Skolan bekostar dessutom elevernas läroböcker samt ställer till elevernas förfogande annan utbildningsmateriel samt arbetsredskap.

20 §.

Vid skolan kan inrättas ett elevhem för elever från annan ort än Mariehamn.

I elevhem är därtill godkänd elev skyldig att erlägga fastställda avgifter.

21 §.

Vid läsårets slut hålles avslutning, vid vilken eleverna tilldelas dimissions- samt årsbetyg. Vid avslutningstillfället utdelas även eventuella stipendier och uppmuntringspremier.

22 §.

Elev, som genomgått fullständig lärokurs vid skolan, erhåller dimissionsbetyg, vilket skall upptaga allmänt vitsord över hans upp-

förande och uppmärksamhet, i klass och i verkstad särskilt för sig, samt över hans yrkesskicklighet och hans kunskaper och färdighet i de olika undervisnings- och övningsämnena.

Såsom vitsord i betyg användes, berömligt (10-9), nöjaktigt (8-7), försvarligt (6-5) och dåligt (4-1).

Formulären för de dimissionsbetyg, som utfärdas av skolan, fastställas av landskapsnämnden. Betygen undertecknas av skolans rektor och en av lärarkollegiet därtill utsedd lärare.

23 §.

Elev, som erhållit dimissionsbetyg, beredes tillfälle att i skolan utföra yrkesprov.

24 §.

Skolans elever kunna för främjande av verksamheten inom kamratkretsen eller för andra lovliga ändamål grunda en förening. Föreningens stadgar fastställas av rektor, som jämväl utser någon av skolans lärare till inspektor för föreningen.

25 §.

Eleverna böra i och utom skolan uppträda hyfsat samt noggrant iakttaga skolans ordningsregler.

Under lektion eller i allmänhet i skolan begångna förseelser be-

straffas i enlighet med skolans ordningsregler av den lärare, und vars tillsyn eleven står.

Gör sig elev i detta hänseende skyldig till grövre förseelse, skall han av rektor tilldelas varning, antingen enskilt eller inf det samlade lärarkollegiet. Upprepas förseelsen eller är den av varligare art, kan saken hänskjutas till lärarkollegiet, som kan a moda eleven att avgå från skolan eller skilja honom från skolan a tingen på viss tid eller för alltid. Relegering och annat straff av allvarligare art skall jämväl meddelas föräldrar eller förmynd

26 §.

Elev är i elevhem skyldig att följa av direktionen fastställda ordningsregler och övervakarens av elevhemmet föreskrifter.

Elev, som trots varning icke följer ordningsreglerna eller el- jest givna föreskrifter, kan genom beslut av direktionen skiljas från elevhemmet.

5 kap.

Särskilda bestämmelser.

27 §.

Skolans verkstadsarbete utföres, förutom som för undervisninge nödigt övningsarbete, huvudsakligen i form av produktivt arbete.

Hithörande arbeten skola väljas så, att de sammangå med skolans undervisningsprogram och städse äro väl anpassade efter elevernas utvecklingsnivå.

Mariehamn den 29 oktober 1947.

På landskapsnämndens vägnar:

Lantråd Viktor Strandfält.

Viktor Strandfält.

Landskapssekreterare Ch. Stormbom

Ch.Stormbom.

B e t ä n k a n d e

avgivet till Ålands landskapsnämnd från Yrkesutbildningskommittén.

Yrkesutbildningskommittén.

Den 29 mars 1939 tillsatte Ålands landskapsnämnd en kommitté för uppgörande av förslag till ordnande av yrkesundervisningen inom landskapet Åland. I kommittén, som kallar sig Yrkesutbildningskommittén, insattes såsom ordförande landskapskamreraren Werner Eker och såsom ledamöter, skolläraren Karl Gustafsson och fröken Fanny Sundström. Lärar Gustafsson fungerade till en början såsom kommitténs sekreterare, i vilken egenskap han hopbragte skriftligt material för yrkesutbildningsfrågans belysande från hela Skandinavien och Finland. Den 2 december 1942 anställdes undertecknad såsom sekreterare.

Sedan fröken Fanny Sundström genom döden avgått från kommittén, utsåg landskapsnämnden på sitt sammanträde den 26 april 1944 till ny medlem i hennes ställe fru Anne-Beate Becker.

Till följd av kriget har yrkesutbildningskommitténs arbete avancerat mycket långsamt. Omöjligheten att förverkliga varje förslag har stått klar för kommittémedlemmarna och därför har det definitiva ställningstagandet framskjutits till som man trodde en lämpligare tidpunkt. Ehuru det fortfarande ter sig svårt att blicka in i framtiden, förefaller det dock kommittén som om tidpunkten småningom skulle närma sig för vidtagande av vissa förberedande åtgärder för skapande av en åländsk yrkesskola.

I detta betänkande framlägges förslag till grundande av en yrkesundervisningsanstalt i Mariehamn. En sådan skola skulle i hög grad främja utbildningen av kunniga yrkesmän i landskapet och därmed även höja vissa yrkens sociala anseende. Skolans tillkomst skulle innebära ett väldigt steg framåt i utvecklingen, den skulle lösa väsentliga men inte alla problem i samband med yrkesutbildningen inom landskapet. Småningom måste man komma fram till en ännu mera specialiserad och kanske även en mindre ortsbunden undervisning. Att nu emellertid försöka lägga upp ett program för en dylik undervisning måste ligga utom kommitténs uppdrag.

Kommittén har upprätthållit en viss kontakt med Finlands Svenska folktings Yrkesstyrelse. Den har bl.a. vidtagit åtgärder för spridande av dess skrift "Inför yrkesvalet" på Åland. I senaste upplaga av denna mycket värdefulla publikation hade Yrkesstyrelsen berett rum för en uppsats "Åland och yrkesvalet", i vilken några synpunkter på yrkesvalet ur åländsk synpunkt framlades. Uppsatsen var författad av kommitténs sekreterare, fil. mag. Matts Dreijer. Kommitténs ordförande har bevistat ett av Yrkesstyrelsens sammanträden och givit styrelsen en del orienterande upplysningar om sambandet mellan självstyrelsen och skolväsendet.

Tvenne av kommitténs medlemmar, nämligen ordföranden, kamrer Werner Eker och fröken Fanny Sundström hava med landskapsnämndens tillstånd företagit tjänsteresor för studier av yrkesundervisningsfrågan på andra orter. Den förre har sålunda besökt Wasa och den senare Helsingfors. Vardera har över sina iakttagelser och rön avlåtit berättelse till kommittén.

Yrkesutbildningskommittén har sammanträtt sammanlagt 11 gånger, varjämte det hopbragta materialet varit på cirkulation bland kommittémedlemmarna.

Blick tillbaka.

Mariehamn är ingen gammal stad. Den är dock gammal nog för att hava sett en skymt av forna tiders livliga hantverksväsen med dess patriarkaliska uppfostran och lärlingar och gesäller. Även handlandena tillämpade samma stränga uppfostringsmetoder för att få goda och kunniga affärsbiträden.

Enligt uppgifter av äldre personer i Mariehamn fordrades det 3 års lärlingstid hos mästare, innan lärligen fick avlägga gesällprov och utfå gesällbrev, som utfärdades av Hantverksföreningen. Gesällproven voro ej alltför lätta. En skräddargesäll fick sy en paletå eller rock; en skomakargesäll ett par stövlar och en bagargesäll baka en sockerkaka.

Gesällskapet varade i fem år, Under denna tid ägde gesällen vandra, d.v.s. skaffa sig praktik på andra orter. Skomakarmästaren J.G. Eriksson i Mariehamn praktiserade sålunda såsom gesäll i Finland, Sverige och Danmark.

När gesälltiden var ute kunde tillstånd inhämtas hos guvernören att slå sig ned som mästare i en stad. Den sista hantverkaren i Mariehamn, som erhöll dylikt tillstånd var sockneskräddaren Johan Ulrik Lindström från Åbo. Hans tillståndsbrev är daterat den 27 november 1865. Genom lagen om näringsfrihet av år 1879 slopades reglementeringen av handel och hantverk och vem som helst fick driva rörelse så gott han kunde i stad och på landsbygd. Men hantverkarorganisationen med lärlingar och gesäller levde ännu kvar till början av 1900-talet. År 1875 funnos i staden följande hantverkare: 1 bokbindare, 1 urmakare, 2 bagare, 1 snickare, 1 färgare, 1 målare, 1 guldsmed, 1 smed, 2 skomakare, 2 skräddare och 1 svarvare. Köpmännens antal var 4.

För att hjälpa upp hantverkarnas allmänbildning startades på initiativ av folkskollärarinnan Klarry Rajander år 1886 en lägre hantverksskola i Mariehamn. Skolan understöddes till en början med 100 mark i året av staden och lika mycket av staten. Understödet ökade år 1892 till 200 mark från vartdera hållet och år 1900 höjdes det ytterligare till 300 mark. Skolans inkomster belöpte sig till 600:- mark i året och det var just den lön, som betalades åt den enda lärarinnan, fröken Klarry Rajander. Undervisningen ägde rum i östra klassrummet i stadens folkskola, som avgiftsfritt stod till skolans disposition.

Hantverksskolans angelägenheter omhänderhades av en direktion, bestående av tre personer.

Det var ingen vidlyftig undervisning, som bestods. Skolschemat upptog främst räkning och rättskrivning, vidare stilskrivning, bokföring, teckning och sång. På onsdagskvällarna kl. 18-20 och söndagsförmiddagarna kl. 8-10 samlade fröken Rajander sina elever, till antalet varierande mellan 25 och 40. Intresset för skolan var starkt; därom vittnar elevfrekvensen och detta intyga ännu levande gamla elever. Under sådana förhållanden är det ej att undra på, att skolan var livskraftig. Den ägde bestånd till år 1914, då det första världskriget gjorde slut på dess existens. Efter krigets slut saknade staden personer med initiativkraft i den riktning hantverksskolan behövde och så kom den aldrig att återupplivas. Förutsättningarna voro ej heller desamma som tidigare.

Yrkesundervisningen i norden.

Mariehamns lägre hantverksskola var en åländsk telning av en skandinavisk skolidé, de s.k. söndagsskolorna för hantverkare. Det kan inte råda något tvivel om, att fröken Klarry Rajander, som var en mycket vaken och effektiv fackman på sitt område, hade hört talas om denna skolform, som hon fann lämplig för den åländska småstaden.

Yrkesundervisningen var före det första världskriget synnerligen heterogen. Man kan väl säga att den till största delen handhades av mästarna i deras verkstäder ungefär på samma sätt som under århundraden förut. Någon teoretisk skolning gavs ej och blott ett fåtal lärlingar fingo genom kurser någon liten undervisning i allmänbildande ämnen. Naturligtvis funnos några yrkesskolor, såväl privata som kommunala, vilka voro verkliga yrkesundervisningsanstalter även efter moderna begrepp, men de voro alla i högre eller

lägre grad försöksskolor, som uppkommit genom privat initiativ och således icke produkter av en på lag grundad statlig viljeyttring, avseende en allmän uppfostran av hantverkare och yrkesarbetare för industrien.

Året 1918 markerar ett genombrott för det moderna yrkesundervisningsväsendet i norden. Då emanerade nämligen den svenska lagen om praktiska ungdomsskolor, omfattande olika typer av skolor för hantverk och industri, för handel och husligt arbete.

Redan därförinnan eller år 1916 hade visserligen i Danmark utkommit en lag om den tekniska undervisningen, varigenom övervakningen av all undervisningsverksamhet för hantverkare och industriidkare reglerades. Lagen innehöll dock ingenting om skolformer. Först senare utformades yrkesundervisningen i Danmark, främst genom näringslagen av år 1931, lagen om statsunderstöd till ungdoms och aftonskolornas fonder av år 1935 och lärlingslagen av år 1937.

Den svenska lagen kan betecknas som det centrala i nordisk yrkesskolelagstiftning. Den kopierades också i tillämpliga delar av grannländerna.

Yrkesundervisningen i Norge grundade sig på tvenne lagar av år 1911, men sedan den svenska lagen utkommit, tillsattes en kommitté, som år 1921 avgav ett utlåtande om huru denna undervisning lämpligast borde omorganiseras. Sedan dess har flera utkast till en nyordning av yrkesundervisningen i Norge sett dagen, men först år 1939 var statsrådet färdigt med ett lagförslag i ärendet.

Genom impulser från Sverige erhöll också Finland år 1920 sin första lag om yrkesundervisningen. Denna har numera ersatts med lagen om yrkesundervisningsanstalter av år 1939.

Man kan säga, att yrkesskolväsendet i de nordiska länderna i stort sett är ganska lika och det är alldeles tydligt att respektive länders myndigheter emottagit intryck och idéer av varandra. I allmänhet försiggår undervisningen i privata eller kommunala skolor med statsunderstöd. Endast de högre skolorna, som arbeta såsom någon sorts centralskolor för hela landet, äro statliga. I Sverige upprätthåller en del landsting skolorna i stället för kommunerna. Och i Norge är en del skolor i städer statliga med skyldighet för respektive städer att med viss procent deltaga i samtliga kostnader för skolornas upprätthållande. Yrkesundervisningen betraktas såsom ett starkt kommunalt behov.

Beträffande de olika skoltyper, som förekomma, kan framhållas, att de tämligen fullständigt framgå av den finländska förordningen om kommunala och privata yrkesundervisningsanstalter. Enligt de riktlinjer, som i denna förordning uppdragas, går nu utvecklingen i norden fram på en bred front.

Yrkesutbildningens syftemål.

Den åländska ungdom, som söker sin utkomst inom hantverket, småindustrin, handeln och den husliga ekonomien, erhåller i regel ingen teoretisk skolning och den praktiska erfarenheten inhämtas utan annan ledning än den, som kan fås på arbetsplatsen av företagaren eller äldre arbetare. Endast ett fåtal unga män och kvinnor söka sig till yrkesskolorna i Finland eller Sverige och av denna ungdom går en stor del - kanske den bästa - förlorad för Åland, ty mången finner sin utkomst på en främmande ort och växer där in i miljön. Yrkesskolornas avlägsenhet från hembygden gör dessutom en vistelse vid dem särdeles besvärlig och framför allt kostsam. Ty eleverna kunna inte under dylika förhållanden på samma sätt erhålla stöd av sina hem som om skolorna befunne sig på deras hemorter.

Yrkesundervisningen är å andra sidan stadd i en kraftig utveckling. Enligt rikslagen om yrkesundervisningsanstalter är varje stad eller köping med 5.000 invånare och mera skyldig att inrätta erforderliga yrkesskolor. De större industrierna och statsjärnvägarna hava egna verkstadsskolor med

mångårig undervisning. Och staten uppmuntrar på allt sätt uppkomsten av privata yrkesundervisningsanstalter.

I Skandinavien har kravet på yrkesutbildning måhända rests än högre. Där har det länge varit fullt modernt att söka sig utkomst som praktisk yrkesman, framför att ägna tid åt intellektuella studier. Detta beror väl företrädesvis på, att den högt utvecklade industrien i Skandinavien genom nya uppfinningar, rationaliseringar och mekaniseringar samt synbar ekonomisk framgång entusiasmerat ungdomen till att skaffa sig gedigna tekniska kunskaper. Men även den starka utvecklingen av arbetarrörelsen i dessa länder har säkert medverkat till ett ökat krav på god bottenutbildning för arbetarna och en stor beredvillighet från statsmakternas sida att tillfredsställa detta krav.

Ett betecknande exempel på huru vidlyftig och grundlig yrkesundervisningen är i Skandinavien erbjuder Färöarna, som har ungefär samma folkmängd som Åland. Här arbeta en navigationsskola med undervisning i motor- och maskinskötsel, tre tekniska skolor, fyra skolor för handelsbiträden samt 33 aftonskolor av olika slag.

Det står sålunda klart att Åland behöver en egen yrkesskola. För ett område av Ålands storlek och med en så ringa och till bosättningen spridd befolkning är det emellertid svårt, eller varför inte säga omöjligt, att ordna en undervisning, som i allo skulle kunna fylla landskapets skiftande behov. Men kommittén har dock ansträngt sig att finna en sådan skolform, att största möjliga fasthet och samtidigt variation i undervisningen kan erhållas, utan att den ram, som rikslagen och riksförordningen i ämnet uppdrager, brytes. Kommittén har också haft i ögonsikte, att den föreslagna skolan, trots sin stora aktionsradie, ifråga om kostnader och lokaliteter måste inpassas inom rimliga gränser.

Den åländska yrkesskolans uppgift måste bliva att utbilda yrkesmän för Åland, icke att underlätta export av arbetskraft genom att bibringa eleverna sådana kunskaper, som företrädesvis behövas i andra och större förhållanden. De färdigheter, som ungdomen kommer att inhämta vid Ålands yrkesskola, skola kunna omsättas i nyttobringande förvärvsarbete hemma på Åland.

Slutligen bör understrykas den sociala betydelse en höjning av yrkesskickligheten och allmänbildningen har, ty goda yrkesmän äro även goda medborgare.

Skoltypen.

I rikslagen om yrkesundervisningsanstalter av den 26 maj 1939 fastslås, att yrkesskolorna kunna vara antingen statliga, kommunala eller inrättningar av privat natur (§ 2). I allmänhet äro yrkesskolorna kommunala, men åtminstone statens järnvägars verkstadsskola torde vara upprätthållen av staten.

De lokala förhållandena på Åland med en liten stad och en kringliggande landsbygd med spridda små kommuner tala för, att den åländska yrkesskolan bör vara en landskapets skola. Självfallet måste skolan emottaga elever inte endast från Åland utan från hela riket, ehuru den främst syftar till att tjäna åländska behov.

Det är otänkbart att inrätta en skola med fasta kurser i alla de ämnen, som en utbildning av landskapets yrkesarbetarkår skulle erfordra. För att emellertid skolan skall få en permanent karaktär, har kommittén tänkt sig att till en början trenne årligen återkommande s.k. fasta kurser skulle givas, nämligen en kurs för metallarbetare, en kurs i huslig ekonomi och en kurs för affärsbiträden. Så fort förhållandena medgiva borde en fjärde fast kurs inrättas för träarbetare. Skolans fast anställda lärarkrafter skulle, så länge kursen för träarbetare ännu icke kommit till, omfatta en föreståndare med förmåga att undervisa i de allmänna ämnena, en lärare med teknisk utbildning, en lärare med merkantil utbildning och en i huslig ekonomi ut-

bildad lärarinna.

Vid sidan av dessa fasta kurser skulle årligen en eller två intermittenta kurser givas för ungdom, som ämnar söka sig sin utkomst såsom hantverkare eller arbetare inom småindustrien eller fisket. Kurserna skulle återkomma vid behov, t.ex. efter 3, 5 eller 10 år, och i den mån lärare i det praktiska arbetet kunna anskaffas. Sådana specialkurser skulle anordnas för chaufförer, båtbyggare, bagare, barberare, stenhuggare, plåtslagare, elektromekaniker, guldsmeder, urmakare, målare, murare, skomakare, skräddare, sågare, slaktare, snickare, tapetserare, timmermän, sömmerskor, storkökskökkor, rörläggare, typografer, motorskötare och fiskare.

De fasta kurserna i huslig ekonomi, metallarbetaryrket ohh träarbetaryrket skulle arbeta såsom centraliserade skolor d.v.s. för dem måste ett skolkök och verkstäder inrättas inom skolan. Man skulle börja med skolköket. Alla övriga kurser skulle arbeta decentraliserat, så att det praktiska arbetet komme att utföras under ledning av mästare på arbetsplatser ute i staden. Måhända kunde skolan framdeles utvidgas med fasta centraliserade kurser förutom för träarbetare även för sömmerskor.

I samband med skolköket skulle skolan hålla kosthåll för eleverna. Naturligtvis vore en internatskola att föredraga, men kommittén har med hänsyn till kostnaderna för husbygge inte ansett sig kunna göra något förslag i denna riktning.

Med hänsyn till den allmänna indelning av yrkesskolor, som nämnes i § 1 i förordningen av den 27 februari 1942 om kommunala och privata yrkesundervisningsanstalter, skulle den åländska yrkesskolan närmast hänföras till typen förberedande yrkesskola. Skolan skulle nämligen hava till uppgift att meddela "dem, som ärna ägna sig åt praktiskt arbete, förberedande teoretisk och praktisk undervisning samt utvidga deras för yrkesutövning nödiga medborgarkunskaper."

De förberedande yrkesskolorna i riket äro två-åriga och omfatta, jul- och påskferierna inberäknade, tillsammans 70 veckor med 42 veckotimmar. Med hänsyn till de lokala förhållandena har kommittén emellertid tänkt sig att den åländska yrkesskolan skulle arbeta 45 veckor med 42-46 veckotimmar. Kurserna skulle sålunda bliva ettåriga. Att en två-årig kurs ger eleverna ett större mått av kunskaper och färdighgeter är självklart, men å andra sidan måste det på många unga verka avskräckande att efter slutad skolgång ägna en så lång tid till förberedande yrkesutbildning. Härigenom skulle det uppstå fara för att mången av obetänksamhet läte locka sig att inträda i förvärvsarbete utan några förkunskaper. Kommittén är därför enig om att skolkurserna, åtminstone tills större erfarenhet vunnits, böra vara ettåriga. Ovannämnda förordning om yrkesanstalter (§ 5) ger stor frihet att ordna kurserna, liksom terminernas längd.

Skolans typ och karaktär böra göra det möjligt för eleverna att efter slutad kurs fortsätta sin utbildning t.ex. vid sjöfartsläroverkets maskinist skola eller annan högre yrkesskola, eller ägna sig åt praktiskt förvärvsarbete. I vissa fall kan de permanenta kurserna ligga till grund för specialkurser av högre ordning, sålunda, att en metallarbetarkurs påbyggas med en elektromekanikerkurs, en motorskötarkurs (maskinskötarbrev för segelfartyg med hjälpmotor upp till 150 hkr.) eller chaufförskurs och en kurs i huslig ekonomi fortsättes med en kurs för storkökskökkor o.s.v.

Såsom lämpligt namn föreslås Ålands Yrkesskola.

Skolans legislativa grund.

Det är givet att den åländska yrkesskolan så nära som möjligt skall ansluta sig till de skolformer, som förekomma i riket. Detta är nödvändigt av tvenne skäl: 1) Undervisningen på Åland måste kunna koordinaras med den mera avancerade undervisningen i riket, sålunda, att en genomgången förbere-

dande yrkeskurs på Åland berättigar till inträde på andra årskursen vid en flerårig yrkesskola i riket eller i varje fall är meriterande vid konkurrens om inträde i högre yrkesskola samt 2) undervisningens kvalitet och omfång måste tillfredsställa de krav, som lagen om yrkesundervisningsanstalter av den 26 maj 1939 föreskriver, så att skolans utgifter kunna kompenseras såsom utgifter för landskapets legitima ordinarie behov enligt § 26 av självstyrelselagen.

För åstadkommande av detta kunna två vägar anlitas: Stiftande av landskapslag eller åvägabringande av en överenskommelseförordning.

Med den erfarenhet man har genom tillkomsten av maskintekniska avdelningen vid Ålands Sjöfartsläroverk, vars legislativa grund utgöres av överenskommelseförordningen av den 12 oktober 1935, är kommitten böjd för att rekommendera ett liknande förfaringssätt beträffande yrkesskolan. I detta fall kunde förordningen tänkas hava följande utformning:

§ 1.

Ålands Yrkesskola har till uppgift att på de i skolan inrättade avdelningarna för olika yrkesgrenar meddela dem, som ärna ägna sig åt praktiskt arbete, förberedande teoretisk och praktisk undervisning samt utvidga deras för yrkesutövning nödiga medborgarkunskaper.

§ 2.

Undervisningen vid Ålands Yrkesskola skall till sin allmänna organisation vara ordnad enligt de grundsatser, som gälla eller komma att bliva gällande för statliga, kommunala och privata yrkesskolor i övriga delar av riket, i vilket avseende skolan skall stå under handels- och industriministeriets tillsyn.

§ 3.

I fråga om inträdesfordringar och lärokurser gäller vad handels- och industriministeriet på förslag av Ålands landskapsnämnd föreskriver.

§ 4.

Ej må skolan arbeta med mindre antal elever än 5 på varje avdelning, utom på avdelningen för huslig ekonomi, där minimiantalet är 9.

§ 5.

Vid Ålands Yrkesskola anställda lärare skola innehava samma kompetens som är föreskriven för motsvarande befattningshavare i riket och äro de i avseende å avlönings- och pensionsförmåner så ock vid övergång till jämförlig befattning annorstädes i riket eller i fråga om övergång från rikets till landskapets tjänst likställda med motsvarande befattningshavare i övriga delar av riket.

§ 6.

Ålands Yrkesskola skall, innan den vidtager med sin verksamhet, hava ett reglemente, av vilket skolans organisation och arbetssätt tydligt framgå, och skall detta reglemente fastställas av Ålands landskapsnämnd, sedan handels- och industriministeriets utlåtande först inhämtats.

7 §.

Vad i §§ 5, 15, 16, 17, 18 och 19 av förordningen av den 27 juni 1924 angående ordnande av undervisningsväsendet i landskapet Åland är stadgat, äge motsvarande tillämpning på Ålands Yrkesskola.

8 §.

Övriga föreskrifter rörande skolan och dess inordning i landskapets hushållning utfärdas av Ålands landskapsnämnd i den ordning lagen om självstyrelse för Åland förutsätter.

Bestämmelsen i § 4 om ett minimiantal av 5 elever per avdelning avviker från rikslagstiftningen, som förutsätter 10, på den grund att härvarande verkstäder och företag, där den decentraliserade praktiska undervisningen skall ske, äro för små för att kunna taga emot flera. Vissa specialkurser, som förutsättas skola hållas vid skolan, torde kanske inte heller samla flere elever. Man måste dock räkna med en större anslutning till skolan, men antalet elever får dock ej bliva för stort. Kommittén håller det för bäst, att maximiantalet begränsas till 10 per avdelning, på avdelningen för huslig ekonomi till högst 18.

Det kan nämnas att minimiantalet elever vid de danska förberedande yrkesskolorna är ett.

Förslag till reglemente.

På grund av förordningen av den 27 februari 1942 om kommunala och privata yrkesundervisningsanstalter och under hänsynstagande till de lokala förhållandena har kommittén utarbetat följande förslag till

Reglemente
för
Ålands Yrkesskola.

Syftemål.

§ 1.

Ålands Yrkesskola har till ändamål att meddela dem, som ärna ägna sig åt praktiskt arbete, förberedande teoretisk och praktisk undervisning samt utvidga deras för yrkesutövning nödiga medborgarkunskaper.

Skolan, som upprätthålles av landskapet, är förlagd till Mariehamns stad och dess undervisningsspråk är svenska.

Undervisningen.

§ 2.

Skolan arbetar med tre ettåriga fasta avdelningar, nämligen en för metallarbetaryrket, en för affärsbiträdesyrket och en för huslig ekonomi.

Intermittenta avdelningar, minst en och högst två, anordnas årligen för särskilda yrken ävensom tillfälliga kurser i den mån medel bliva härför anvisade och kompetenta lärarkrafter finnas att tillgå.

Vid undervisningen iakttagas de av direktionen godkända och av Ålands

landskapsnämnd fastställda läroplanerna, vilka skola överensstämma med i riket på grund av lagar och förordningar gällande bestämmelser om yrkesundervisningen.

§ 3.

Arbetet vid skolans ordinarie och intermittenta avdelningar är uppdelat på en höstermin, som vidtager den första vardagen i augusti och avslutas den 23 december, eller om denna dag är helgdag, närmast föregående vardag, och en vårtermin, som vidtager den 2 januari och avslutas den 15 juni, eller om denna dag är helgdag, närmast föregående vardag.
Om tillfälliga kortare kurser bestämmes särskilt.

Direktionen.

§ 4.

Den närmaste tillsynen över skolans verksamhet ankommer på direktionen, som består av minst fyra och högst sex av Ålands landskapsnämnd för tre år utsedda medlemmar, av dem en ordförande och en viceordförande, som vid behov träder i ordförandens ställe. Utöver dessa är skolans rektor självskriven medlem och sekreterare i direktionen. Ordföranden bör vara inkommen i yrkesverksamhet och ådagalägga intresse för yrkesuppfostran, de övriga ledamöterna sakkunniga i de yrken, i vilka undervisningen vid skolan meddelas, varjämte en av dem skall vara en med pedagogiska frågor förtrogen person.
Resultatet av direktionsvalet skall ofördröjligen meddelas handels- och industriministeriet.

§ 5.

På direktionen ankommer att
1) hava tillsyn över skolans verksamhet och övervaka efterlevnaden av gällande lagar, författningar och reglementen;
2) hava överinseendet över skolans hushållning;
3) varje år före den 1 oktober till Ålands landskapsnämnd inlämna ett motiverat förslag till utgifts- och inkomststat för skolan;
4) behandla frågor rörande yrkesundervisningen, följa med utvecklingen och hos Ålands landskapsnämnd göra förslag till organisering av kurserna och eventuellt till åtgärder, avseende en förbättrad undervisning;
5) till landskapets och rikets myndigheter avgiva av dem infordrade uppgifter och utlåtanden;
6) årligen före juli månads utgång till Ålands landskapsnämnd överlämna berättelse över skolans verksamhet; samt
7) granska och fastställa av lärarkollegiet gjorda förslag till fördelning av stipendier, premier och understöd.

§ 6.

Direktionen sammanträder vid behov, eller då skolans rektor eller minst tre av direktionens övriga medlemmar hos ordföranden härom anhålla. Direktionen sammankallas av sin ordförande.
Direktionen är beslutför, då tre av dess medlemmar äro tillstädes, därav ordföranden eller viceordföranden.
Beslut fattas med enkel röstmajoritet. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst, vid val dock lottning.
Ärendena föredragas av sekreteraren, som även avfattar protokollen.

Lärarkollegiet och lärarna.

§ 7.

Lärarna vid Ålands Yrkesskola äro ordinarie eller extraordinarie eller timlärare.
Lärarna utnämnas till sina befattningar av Ålands landskapsnämnd och skola innehava i förordningen om anordnande av yrkesundervisning på Åland förutsatt kompetens.

§ 8.

Alla lärare vid skolan bilda lärarkollegiet, som inom ramen för reglementet äger fatta avgörande beslut i frågor som röra skolans inre angelägenheter. Vid frågor, som beröra en viss avdelning, äga endast lärare vid denna avdelning jämte rektor talan. Lärarkollegiets ordförande är rektor.
Beslut om relegering av elev för alltid skall underställas direktionens prövning.

§ 9.

Läraren i allmänna läroämnen fungerar samtidigt som skolans rektor.
På rektor ankommer att:
1) handhava kansliarbetet vid skolan och föra skolans elevmatrikel;
2) jämte direktionens ordförande underteckna skolans handlingar och skrivelser;
3) ansvara för skolans hushållning inom ramen för landskapets budget;
4) bereda och föredraga ärendena i direktionen;
5) leda skolans arbete i vilket avseende han i samråd med direktionen äger uppgöra förslag till kurser och organisera desamma; samt
6) årligen före juli månads utgång till direktionen överlämna förslag till årsberättelse.
Prorektor utses av direktionen på förslag av lärarkollegiet.

§ 10.

Lärarna åligger att:
1) vid undervisningen följa de fastställda programmen och av skolans rektor meddelade närmare föreskrifter;
2) i dagböcker anteckna sina lektioner, frånvarande elever, tillrättavisningar och straff;
3) hava omsorg om i deras vård överlämnad undervisningsmateriel, arbetsredskap och maskiner; samt
4) stå rektor bi vid övervakningen av eleverna.

§ 11.

Läraren i teoretiska ämnen fungerar såsom avdelningens föreståndare.
Avdelningens föreståndare har den närmaste tillsynen över arbetet på sin avdelning.

§ 12.

Lärare i yrkesarbete vid centraliserad avdelning åligger att:
1) i enlighet med av avdelningsföreståndaren meddelade anvisningar leda och övervaka till deras fack hörande yrkesarbete;
2) vårda och med elevernas bistånd hålla sina avdelningars arbetsredskap och maskiner i skick samt ansvara för dem;
3) omhänderhava mottagande av beställningar och försäljning av produkterna;

4) vårda råvarulagret och göra framställningar om dess komplettering; samt
5) föra bok över användningen av råmaterial, utförda arbeten och försålda produkter.

§ 13.

Lärares undervisningsskyldighet i teoretiska och kombinerade teoretiska och praktiska ämnen omfattar 30 veckotimmar; dock är rektors undervisningsskyldighet inskränkt till 20 veckotimmar.
Lärares undervisningsskyldighet i praktiskt arbete utgör 45 veckotimmar.
Där samma lärare handhar undervisningen i kombinerade teoretiska och praktiska ämnen samt praktiskt arbete, är undervisningsskyldigheten 40 veckotimmar om de föregående utgöra högst 1/3 av timantalet och 35 veckotimmar om de utgöra mera än 1/3 av det sammanlagda antalet undervisningstimmar i veckan.
Lärare i modersmålet, bokföring och matematik, kunna efter direktionens prövning berättigas för korrigeringsarbete beräkna sig till godo 1/2 veckotimme per klass, vilken tid sålunda avdrages från undervisningsskyldigheten.

§ 14.

Vid ledigansläende och besättande av lärarbefattning vid Ålands Yrkesskola iakttages vad om tjänsteman vid landskapsförvaltningen är stadgat.

§ 15.

För rektorsskapet erlägges särskilt arvode, likaså för övertimmar.

Övriga befattningshavare.

§ 16.

Kanslister, expediter, vaktmästare och eventuella andra befattningshavare, som erfordras eller i framtiden erfordras för Ålands Yrkesskola, äga ställa sig till efterrättelse av rektor givna direktiv.
Befattningshavare vid Ålands Yrkesskola antages till sin tjänst på samma sätt som om lärare är föreskrivet.

Eleverna.

§ 17.

På fast eller intermittent avdelning vid Alands Yrkesskola antages högst 10 elever per årskurs, utom vid avdelningen i huslig ekonomi, där maximiantalet är 18. Dock kan Ålands landskapsnämnd bevilja undantag från det a stadgande.
För inträde i skolan fordras dimissionsbetyg från folkskola eller motsvarande kunskaper, god frejd och god hälsa. Vidare fordras intyg över uppnådd 15-18 års ålder samt över praktik från 6-12 månader, beroende på avdelning och kurs.
Om inskrivning i skolan kungöres i någon i Mariehamn utkommande tidning. Inskrivningen äger rum den första helgfria dagen i augusti.
Genom beslut av Ålands landskapsnämnd kunna under arbetsåret nya elever intygas vid skolan.

§ 18.

Inskrivningsavgiften är 100 mark för fast eller intermittent kurs. För

tillfälliga kurser och föreläsningar kunna särskilda avgifter fastställas.
Medellösa elever kunna av direktionen befrias från erläggande av inskrivningsavgift.
Skolan bekostar elevernas skolböcker, häften, papper och pennor samt tillhandahåller eleverna övriga skoltillbehör och arbetsredskap.

§ 19.

Vid höstterminens slut erhålla eleverna terminsbetyg.
Vid arbetsårets utgång hålles avslutning vid skolan, varvid av eleverna utförda övningsarbeten utställas och avgångsbetyg utfärdas åt de elever, som genomgått fullständig kurs.
Åt elev, som inte genomgått fullständig kurs, skall utfärdas ett intyg över att han besökt skolan samt i vilken undervisning han deltagit, varvid i intyget särskilt bör framhållas att han inte genomgått fullständig kurs.
Vid avslutningen utdelas jämväl understöd och stipendier.

§ 20.

Åt elev, som genomgått fullständig kurs, skall utgivas ett avgångsbetyg, vari ingå vitsord om elevens uppförande och uppmärksamhet, särskilt i klassen och särskilt i verkstaden eller på arbetsplatsen i staden, samt om kunskaper och skicklighet i olika läro- och övningsämnen.
Såsom vitsord i betygen användas: berömligt (10-9), nöjaktigt (8-7), försvarligt (6-5) och svagt (4-1).
Innehållet i betygen skola antecknas i skolans elevmatrikel.
Betygen underskrivas av direktionens ordförande och skolans rektor samt förses med skolans sigill.

§ 21.

Elev är underkastad av lärarkollegiet fastställda ordningsregler.

Kurserna.

Kursen för metallarbetare.

Inträdesfordringar: Dimissionsbetyg från 6-årig folkskola eller motsvarande kunskaper, god frejd, fyllda 15 år samt sex månaders praktik vid verkstad.

Läroplan:

	Timmar i veckan Ht.	Vt.
Modersmålet	3	1
Medborgarkunskap	2	1
Geometri	1	-
Naturlära	1	-
Yrkesritning	3	5
Bokföring	-	2
Yrkeslära (Teknologi)	3	2
Yrkesräkning	3	2
Maskinlära	1	2
Elektricitetslära	-	1
Verkstadsarbete	25	30
	42	46

De teoretiska studierna skola vara avslutade den 1 maj. Under maj och juni utökas verkstadsarbetet till 42 veckotimmar.

Modersmålet: Läsning, rättskrivning, yrkesuppsatser, arbetsbeskrivningar.

Yrkesräkning: Repetition av folkskolekursen genom exempel, proportionslära, vikt- och procentberäkningar, enklare ekvationer, lineära och cirkulära hastigheter, skruvstigningar, blandningsproblem med avseende på metallegering samt kalkylation.

Medborgarkunskap: Landskapets och rikets författningar, den kommunala självstyrelsen, lagstiftningen om näringarna, yrkeslagstiftningen och arbetarlagstiftningen, ävensom kollektivavtal och läroavtal.

Geometri: De viktigaste satserna ur geometrin, beräkning av linjer, ytor och kroppar med tillämpning på arbetsstycken.

Naturlära: Fysikens grunder med tillämpning på ångpannor och förbränningsmotorer.

Yrkesritning: Projektionsritning, ritning av maskindelar, arbetsritningar efter skisser, uppritning på arbetsstycken.

Bokföring: Amerikansk kolumnbokföring, kredit-, värde- och varupapper.

Yrkeslära: Metallernas förekomst, framställning, egenskaper och handelsformer, metallegeringarna, mät- och ritverktyg, hand- och skärverktyg, träets teknologi.

Maskinlära: De inom verkstadsdriften förekommande kraftmaskinerna, svarvar, fräsar, transmissioner, arbetsmaskinernas skötsel.

Eelktricitetslära: Något om generatorer och tranformatorer samt säkerhetsanordningar.

Verkstadsarbete: Filning: Olika slags filningsarbeten såsom plan-, vinkel- och parallellfilning, avsatser, hak och runda tappar, bearbetning av invändiga ytor, konturering av mallar, skavning och passning, gängning av bult och hål, sammansättningar med skruv och nit m.m.; Borrning: Slipning av borr, siktning av hålets anborrning, användning av ledarhål, tappborrning, försänkning och broteckning, hålets fel vid användning av oduglig borr m.m.; Svarvning samt slipning av tillhörande verktyg, ut- och invändig bearbetning till olika passningar vid givna mått, konsvarvning, in- och avstickning, skärning av in- och utvändiga gängor, excentrar m.m.; Hyvling: Bearbetning av plana ytor, hyvling av kontur efter uppritning, stickning av spår m.m.; Fräsning: Enklare fräsningsarbeten; Slipning: Enklare plan- och rundslipningsarbeten; Svetsning: Grunderna.

Kursen för affärsbiträden.

Inträdesfordringar: Dimissionsbetyg från 6-årig folkskola eller motsvarande kunskaper, god frejd, fyllda 15 år samt 6 månaders praktik i handelsbutik.

Läroplan:

	Veckotimmar Ht.	Vt.
Modersmålet	2	2
Bokföring	4	3
Handelsräkning	2	1
Handelslära	4	4
Nationalekonomi	1	1
Ekonomisk geografi	1	-
Varukunskap	2	3
Välskrivning	1	2
Finska	5	5

Maskinskrivning	4	4
Butikslära, reklam	3	3
Affärspraktik, på butik	14	10
Affärspraktik, på kontor	-	8
	43	46

Undervisningen i de teoretiska ämnena skall vara avslutad den 1 maj, varefter maskinskrivningen ökas till 8 veckotimmar, affärspraktiken på butik till 20 veckotimmar och på kontor till 18 veckotimmar.

Modersmålet: Rättskrivning, handelskorrespondens, läsning ur läsboken Aland och älänningarna.
Bokföring: Den dubbla bokföringens principer, användningen av inventariebok, kassabok, memorial, huvudbok och reskontra; amerikansk kolmunbokföring, bokslut och kontoövningar, bokföringslagen.
Handelsräkning: Läran om hela tal, bråk och decimaltal, mått, vikter och mynt, kalkylation, intresse-, diskont- och procenträkning samt kontokurant.
Handelslära: Penningväsendet, företagsformerna, handelsregister, prokura, firma, leveransklausuler, usanser, transport-, försäkrings- och tullväsendet, växlar, fordringar i konto, utsökningsförfarandet.
Nationalekonomi: Teoretisk nationalekonomi.
Ekonomisk geografi: Produktionsorterna för de viktigaste handelsvarorna och handelsvägarna.
Varukunskap: Allmän varukunskap, kvalitetsbedömning.
Välskrivning: Skrivövningar, reklamtextning, formövningar och färglära.
Finska: Språkets grunder, samtalsövningar, rikinsorden.
Maskinskrivning: Övning enligt tiofingersmetoden, tabell och brevuppställning, skötseln av skrivmaskinen.
Butikslära: Butikstyper, varornas uppställning och lagring, vägning, prissättning och pokettering, kundtjänst, reklam, dekorationsteknik.
Affärspraktik: Undervisningen försiggår i affärer ute i staden, praktik i expediering, kundtjänst, lagerarbete, reklam.
Kontorspraktik: Undervisningen försiggår i affärskontor i staden: Fakturering, korrespondens, expediering, telefontjänst.

Kursen i huslig ekonomi.

Inträdesfordringar: Dimissionsbetyg från 6-årig folkskola eller motsvarande kunskaper, god frejd o h fyllda 16 år. Ett års praktik i hemmet förutsättes.

Läroplan:

	Veckotimmar. Ht.	Vt.
Modersmålet	3	3
Medborgarkunskap	1	1
Räkning	3	1
Bokföring	1	2
Teckning	1	1
Närings- och födoämneslära	1	1
Hemvård	1	1
Hälsolära	1	1
Barnavård	2	4
Sömnad	5	5

Hushållsarbete	25	45
	44	45

Modersmålet: Läsning, rättskrivning, affärsbrev, uppsatsskrivning.
Medborgarkunskap: Landskapets och rikets författningar, arbetarskyddslagstiftningen.
Räkning: Repetition av folkskolans kurs genom exempel, procent- och rabatträkning.
Bokföring: Förande av kassabok, enkel amerikansk kolumnbokföring.
Teckning: Mönsterritning , komposition av mönster, färglära.
Hemvård: Föreläsningsvis meddelad undervisning i praktisk hemvård.
Hälsolära: Människokroppen och dess vård, smittosamma sjukdomar.
Barnavård: Förberedelserna i hemmet vid ett barns födelse, barnsjukdomar, praktisk barnavård vid Ålands Barnbördshus.
Sömnad: Sömnad av linne och skjorta, lappning och stoppning, sömnad av klänning, barnkläder, pojkbyxor, dekorationssömnad, yrkesteori.
Hushållsarbete: Grunderna för alla i köket förekommande arbeten, matlagning, bakning, prisberäkning av anrättningarna, dukning, servering, städning, rengöring, tvätt, mangling, föreläsningar i yrkesteori.
Det praktiska arbetet utföres i skolans kök, matserveringar, bagarstuga och bykstuga.

Utöver dessa tre ettåriga,fasta avdelningar vid skolan, nämligen i metallarbetaryrket, i affärsbiträdesyrket och i huslig ekonomi, anordnas en eller två intermittenta, likaledes ettåriga avdelningar för andra yrkesgrenar. Dessa kurser kunna dels vara helt fristående, dels en påbyggnad på en tidigare genomgången kurs. Sålunda kan ett år anordnas en kurs för elektriska montörer, varvid för inträde fordras genomgången kurs i metallarbetaryrket, en längre praktik och en högre ålder. Kursen i huslig ekonomi kan påbyggas med en kurs i yrkesbarnavård, eller en kurs för storkökskökser o.s.v.
Förslag till tillfälliga yrkeskurser uppgöres av skolans rektor, godkännes av skolans direktion och fastställes av landskapsnämnden, sedan handels- och industriministeriet uttalat sig om förslaget.
Då kommittén särskilt önskar poängtera vikten av att kurser för hantverkare anordnas, har kommittén även utarbetat förslag till följande kurser för snickare och skräddare.

Kurs för snickare.

Inträdesfordringar: Dimissionsbetyg från 6-årig folkskola eller motsvarande kunskaper, god frejd, fyllda 16 år och 6 mån. praktik inom snickeribranschen vid godkänt företag.

Läroplan:

	Veckotimmar Ht.	Vt.
Modersmålet	3	1
Medborgarkunskap	2	1
Yrkesräkning	2	2
Yrkesritning	2	2
Yrkeslära	3	3
Yrkesekonomi	2	2
Bokföring	-	2
Verkstadsarbete	30	34
	44	47

De teoretiska studierna skola vara avslutade 1 maj. Under maj och juni ökas verkstadsarbetet till 45 timmar i veckan.

Modersmålet: Samma kurs som för metallarbetare.

Medborgarkunskap: Samma kurs som för metallarbetare.

Yrkesräkning: Repetition av de fyra enkla räknesätten, bråk, procenträkning, uppmätning och beräkning av linjer, ytor och kroppar med tillämpning på arbetsstycken, virkesberäkningar, kalkylation.

Yrkesritning: Skissteckning med uppmätning och måttsättning av enklare, sedan svårare modeller, såsom arbetsstycken, detaljer av möbler, enklare möbler, byggnadskonstruktioner i vanlig projektion och i perspektiv.

Arbetsritningar efter utförda skisser med erforderliga påskrifter och styckelistor.

Yrkeslära: Träets bedömning, behandling och förvaring, torkning och konservering.

Träsorter och pris.

Lim, betsar, polityr, lack beslag.

Verktyg och arbetsmaskiner, skyddsanordningar.

Drivkraft, belysnings- och uppvärmningsanordningar.

Yrkeshygien.

Yrkesekonomi: Arbetslistor, rekvisitioner, räkningar, kvittenser, växlar, checker, annonser, köpekontrakt, reverser, kravbrev, deklarationer.

Innebörden av fast och friblivande offert.

Prisbildning, löneformer, företagsformer, vinst, arbetarskydd, näringslagstiftning.

Bokföring: Kassakladd, amerikanskkolumnbokföring.

Verkstadsarbete: Övningar i verktygens användande, enklare arbeten av furu för fernissning.

Sammanbindningsövningar efter arbetsritning och modeller såsom genomsinkning, förtäckt sinkning, stämning av hål, slitsning och gradning, fogning och limning, inpassning av lås och gångjärn, fanering, betsning och tonning.

Undervisning om verktygens vård och inställning, särskilt skränkning och filning av sågar, slipning av stämjärn och hyveljärn.

Kurs för skräddare:

Inträdesfordringar: Dimissionsbetyg från 6-årig folkskola eller motsvarande kunskaper, god frejd, fyllda 16 år och 6 mån. praktik vid godkänt företag.

Läroplan:

	Veckotimmar Ht.	Vt.
Modersmålet	3	1
Medborgarkunskap	2	1
Yrkesräkning	2	2
Yrkesritning	2	2
Yrkeslära	3	3
Yrkesekonomi	2	2
Bokföring	-	2
Verkstadsarbete	30	34
	44	47

De teoretiska studierna skola vara avslutade 1 maj. Under maj och juni ökas verkstadsarbetet till 45 veckotimmar.

Modersmålet: Samma kurs som för metallarbetare.
Medborgarkunskap: Samma kurs som för metallarbetare.
Yrkesräkning: Repetition av de fyra räknesätten med hela tal och bråk, metersystemet, procenträkning.
Uppmätning och beräkning av linjer, ytor och kroppar.
Kalkylation.
Yrkesritning: Ritning av mönsterdetaljer, konstruktion av grundläggande mönster för byxor, västar, kavajer och paletåer, utförande av mönster efter mått genom konstruktion, tygberäkning, stillära.
Yrkeslära: Olika slag av tyger och garn, undersökning av tyger med avseende på ursprung, kvalitet och färgäkthet, rengörings- och fläckuttagningsmedel.
Verktyg och arbetsmaskiner, belysningsanordningar, hygien.
Yrkesekonomi: Arbetslistor, rekvisitioner, räkningar, kvittenser, växlar, checker, annonser, köpekontrakt, reverser, kravbrev, deklarationer, Prisbildning, löneformer, företagsformer, vinst, arbetarskydd, näringslagstiftning.
Bokföring: Kassakladd, amerikansk kolumnbokföring för liten skrädderiaffär.
Verkstadsarbete: Förberedande övningar på lappar i tråckling, stoffering, pikering, knapphål, m.m., övning i maskinsömnad och provning, krympning av tyg, sömnad av byxor och västar, reparationsarbeten, fläckuttagning.
De inom skräddaryrket använda verktygen och redskapen ävensom symaskinens konstruktion, skötsel och användning genomgås i samband med sömnadsarbetet.

Lärarna och timfördelningen.

För de tre fasta avdelningarna i metallarbetaryrket, affärsbiträdesyrket och i huslig ekonomi erfordras fyra fasta ordinarie lärartjänster:

1. Lärare i allmänna läroämnen och skolans rektor med följande undervisningsskyldighet:

		Ht.	Vt.
Metallarbetarkursen:	Modersmålet	3	1
	Medborgarkunskap	2	1
	Bokföring	2	2
Affärsbiträdeskursen:	Modersmålet	2	2
	Bokföring	4	3
	Nationalekonomi	1	1
Huslig ekonomi:	Modersmålet	3	3
	Medborgarkunskap	1	1
	Bokföring	1	2
Intermittent kurs:	Modersmålet	3	1
	Medborgarkunskap	2	1
	Bokföring	2	2
		22	20

Då ovannämnda ämnen inte helt sammanfalla inom de olika kurserna, kunna elever från olika kurser endast i undantagsfall undervisas samtidigt.

2. Lärare i teoretiska fackämnen och praktiskt arbete på metallarbetarkursen.

Undervisningsskyldighet:

		Ht.	Vt.
Metallarbetarkursen:	Geometri	1	-
	Naturlära	1	-
	Yrkesritning	3	5
	Yrkeslära	3	2
	Yrkesräkning	3	2
	Maskinlära	1	2
	Elektricitetslära	-	1
	Praktiskt arbete	25	30
		37	42(45)

3. Lärare i teoretiska och praktiska ämnen vid affärsbiträdeskursen.

Undervisningsskyldighet:

		Ht.	Vt.
Affärsbiträdeskursen:	Handelsräkning	2	1
	Handelslära	4	4
	Ekonomisk geografi	1	-
	Varukunskap	2	3
	Välskrivning	1	2
	Maskinskrivning	4	4
	Butikslära	3	3
	Praktiskt arbete	14	18
		31	35

4. Lärare i huslig ekonomi.

Undervisningsskyldighet

		Ht.	Vt.
Kursen i huslig ekonomi:	Räkning	3	1
	Hemvård	1	1
	Närings- och födoämneslära	1	1
	Hälsolära	1	1
	Barnavård	2	4
	Hushållsarbete	25	25
		33	33

Kommittén anser att man till en början borde komma till rätta utan särskild lärare i yrkesarbete, i varje fall intill dess centraliserad undervisning kommit till stånd.

Timlärare måste anställas i finska språket och i sömnad.

För intermittenta kurser anställas extra ordinarie lärare, vilka om möjligt skola hava samma kompetens som ordinarie lärare.

Kommittén utgår ifrån att skolan inte har något internat, utan eleverna få själva anskaffa bostäder ute i staden. Det bör dock understrykas att ett internat i samband med en dylik skola är synnerligen väl motiverat.

Kostnadskalkyl.

Då yrkesutbildningskommittén år 1939 tillsattes, var det meningen att få frågan om riktlinjerna och formerna för den åländska yrkesundervisningen utredda, så att omedelbara åtgärder i syfte att få undervisningen i gång skulle kunna vidtagas. Utredningen var lagd på kort sikt, emedan behovet av yrkesutbildning på Åland var mycket stort. Krigen gjorde det

emellertid omöjligt för kommittén att utföra något arbete, som kunde tänkas vara till nytta, och det förefaller som om förhållandena alltfort vore lika otjänliga för uppläggande av särskilt ekonomiska kalkyler, men även av andra beräkningar för framtiden. För att dock få något till stånd, har kommittén beslutat framlägga en ram för framtida kostnadsberäkningar. Om den av kommittén föreslagna skoltypen under av kommittén förutsatta betingelser kan förverkligas, återstår blott att med gångbara värden fylla i denna kostnadsram. Dock förutsätter rubriken ombyggnader och installationer en särskild undersökning.

Kostnadsramen har följande utseende:

Grundläggningskostnader.

60 st. pulpeter .....
10 " skrivmaskinsbord med stolar .....
6 st. svarta tavlor .....
7 " katedrar med podier .....
1 " stort bord till lärarrummet .....
20 " stolar .....
5 " materialskåp .....

10 st. skrivmaskiner .....
1 " multiplikationsmaskin .....
1 " additionsmaskin .....

Inredning av 2 kök:
2 st. stora köksspisar och 4 st. mindre ....
2 " grytor med eldstad, typ Alfa Laval ....
15 " kastruller för småhushåll .....
12 " kastruller för storkök .....
5 " stekpannor för småhushåll .....
5 " järnkastruller .....
Diverse köksutrustning såsom 5 bleckformar, 5 eldfasta formar, 5 kakformar, 5 bleckfat, 15 spillkummar, 5 stenfat, 10 skärbräden, 5 halster, 5 skärknivar, 2 fiskkokare, 4 syltgrytor, 2 konserveringsapparater, 1 glassmaskin .....
80 st. flata och djupa tallrikar .....
80 par knivar och gafflar .....
80 st. dricksglas .....
80 st. matskedar .....
80 st. dessertallrikar .....
80 par koppar .....
80 st. teskedar .....
Diverse dukar av alla slag och handdukar ....
Diverse städningsredskap .....
Diverse bakningsredskap .....
Tvättredskap, strykfiltar och lakan, mangel, 5 strykjärn .....
3 st. hushållsvågar, 1 decimalvåg .....
3 st. mortlar av marmor, 2 mortlar av malm .
Matsals- och köksmöbler .....
Gardiner .....

Beträffande inredningen för hushållsskolan hänvisas till bilagda skrift "Lokaler för undervisning i hushållsgöromål" 1924.

60 st. bockbänkar till festsalen .....
1 " metallsvarv .....
1 " fräsmaskin .....
1 " kaphyvel .....
1 " borrmaskin .....
1 " slipmaskin .....
1 " sickmaskin .....
1 " rundklippningsmaskin .....
1 " smidesässja .....
5 " arbetsbänkar .....
Diverse handverktyg .....
1 st. hyvelbänk .....
1 " träsvarv .....

5 st. symaskiner .....

Ombyggnader och installationer .....

Årskostnader.

Löner och arvoden.

Rektors lön .....
Lön åt läraren vid metallarbetarkursen .....
Lön åt läraren vid affärsbiträdeskursen .....
Lön åt läraren i huslig ekonomi .....
Arvode åt timläraren i finska .....
Arvode åt timläraren i sömnad .....
Arvode åt lärare vid intermittenta kurser .....
Övertidstimmar .....

Materialkostnader.

Undervisningsmaterial för kursen i metallarbetaryrket .....
Undervisningsmaterial för kursen i affärsbiträdesyrket .....
Undervisningsmaterial för kursen i huslig ekonomi

Andra kostnader.

(Nuvarande utgifter för stadens folkskola)

Städning	108.000:-
Värme	96.000:-
Belysning	20.000:-
Avskrivningar	100.000:-
Diverse utgifter	5.000:-

Lokaliteterna.

Genom att Mariehamns stad bygger en ny folkskola, ypnar sig ett gott tillfälle att förvärva användbara lokaliteter för yrkesskolan. Kommittén utgår ifrån att stadens myndigheter, med hänsyn till de förmåner en dylik skolas förläggande till staden innebär, dels genom ökat skatteunderlag, dels genom förbättrade utbildningsmöjligheter för stadens ungdom, gärna skall överlåta folkskolans gamla byggnader för yrkesskolans behov.

Dessa byggnader kunde lämpligast användas på följande sätt:

Gamla rådhuset inredes till skolkök och matsal för eleverna.

I västra folkskolbyggnaden förlägges undervisningen i metallarbetaryrket. Nuvarande slöjdsalen apteras till verkstadsrum, varvid viss ombyggnad är oundviklig, och det övriga utrymmet disponeras för förrådsrum, föreläsningssal och emottagningsrum.

Alla övriga kurser, d.v.s. kurser för affärsbiträden och två intermittenta kurser förläggas till östra folkskolbyggnaden. Här måste finnas tre föreläsningssalar och ett rum för undervisningen i maskinskrivning och användning av kontorsmaskiner. Dessutom bör lararrummet, festsalen och ett skolmaterialrum vara inrymt i denna byggnad.

Så länge undervisningen i metallarbetaryrket är decentraliserad och ingen annan yrkeskurs med centraliserad verkstadsundervisning på skolan förekommer och icke heller något internat funktionerar, är det tänkbart att yrkesskolan i nödfall kunde komma till rätta endast med de båda gamla folkskolbyggnaderna. I så fall skulle undervisningen i huslig ekonomi jämte tillhörande matservering förläggas till västra folkskolbyggnaden.

Planritningar över folkskolbyggnaderna bilägges. Kommittén har icke varit i tillfälle att utarbeta ett detaljerat förslag för byggnadernas disponering. För gamla rådhuset har dock ett utkast uppgjorts innebärande en tillbyggnad av huset. Utkastet bifogas.

Mästarprov och yrkesmärke.

Det måste vara ett önskemål, att Ålands Yrkesskola även sedan eleverna lämnat densamma skall söka upprätthålla kontakten med sina gamla elever och på bästa sätt söka stöda dem i deras förvärvsarbete. Detta kan bl.a. ske genom att en kamratförening bildas vid skolan, genom årligen återkommande kamratfester och genom tillfälliga kortare kurser.

Men därjämte bordo sådana elever, som etablera sig som självständiga företagare, hantverkare eller köpmän och som fylla vissa fordringar, berättigas för sin affärsreklam begagna ett särskilt yrkesmärke. Detta märke skulle utdelas av Ålands landskapsnämnd på förslag av skolans direktion.

För erhållande av rätt att begagna yrkesmärke skulle, utöver intyg över genomgången fullständig kurs vid Ålands Yrkesskola, fordras:

Av köpmän: Minst 5 års framgångsrik verksamhet såsom självständig företagare med egen affärslokal eller eget kontor.

Av hantverkare: Minst 5 års framgångsrik praktik inom yrket samt mästarprov, utfört vid någon av skolans kurser.

Över mästarprov, som av före detta elev kan utföras när som helst vid skolan, då motsvarande kurs pågår, utfärdas intyg.

Omedelbara åtgärder.

Med hänsyn till rådande förhållanden råder det intet tvivel om, att det kommer att dröja flera år, innan Ålands Yrkesskola kan träda i funktion. Men för att intet må försummas av förberedelserna, föreslår kommittén, att landskapsnämnden så fort som möjligt måtte vidtaga tvenne åtgärder av grundläggande betydelse för skolans tillkomst:

1) Åvägabringande av den föreslagna överenskommelseförordningen, och
2) Utverkande av löfte hos stadsmyndigheterna i Mariehamn om, att de nuvarande folkskolbyggnaderna jämte tillhörande tomt i hörnet av Norra Esplanadgatan och Östra Esplanadgatan ävensom gamla rådhuset skola överlämnas till Ålands Yrkesskola, så fort stadens nya folkskolbyggnad blir färdig.

Mariehamn den 23 april 1946.

Karl Gustafsson.

Anne-Beate Becker.
Under åberopande av mitt till kommitten inlämnade förslag beträffande husliig ekonomi.

Werner Eker.

M. Dreijer.